

vena a uspořádána na zemi jako společnost, bytuje v církvi všeobecné.“ Chceme věřit, že se tak otvírají dveře, abychom se i my, „oddělení bratří“ jednou vešli v římskokatolickém pojetí do obecné církve už ne jen jako „církvní společenství“, jímž ovšem v papežově knize stále zůstáváme. Nadějeme se, že se tu

ohlašuje veliký ekumenický krok kupředu.

V knize je nepochybně mnohem více ekumenických podnětů. Tyto dva, které jsem zmínil, však dostatečně ilustrují, že navzdory různým obtížím ekumenismu u nás i ve světě se dostáváme v nejpodstatnějších otázkách víry dál a hlouběji.

Josef Smolík

PŘÍBĚHY NOVÝCH ZAČÁTKŮ

Štěpán Hájek, *Genesis 1–11: třidvacet kázání na první kapitoly Bible, 140 stran, EMAN 1994*

Hájkova kázání na první kapitoly Geneze poskytují pohled do dílny kazatele tolerančního sboru na Vysocíně v Horních Dubenkách a do nedělních shromáždění tohoto sboru, jejichž podmanivou atmosféru líčí v doslovu jeden z posluchačů, Petr Oslzlý. Autor doporučuje číst jen jedno kázání denně. Mne však kázání strhla natolik, že jsem je četl jako detektivku v jednom záprahu až do konce. Prokázalo se mi přitom, jak je Bible i v těžko srozumitelných textech „krásně lidská“, realistická, jak je její slovo nositelem radosti, jak zve k odpovědnosti, jak otvírá nové obzory naděje.

Hájek má dnes vzácnou odvahu dotahovat zvěst Písma do postojů, které jsou nepopulární. V době vzepjatého spoléhání se na člověka odvážně vyznává, že si sami nepomůžeme: „Kdo neví, kdo si myslí, že lidstvo samo se ze všech katastrof

vymaní, že člověk sám svou silou zvládne všechny problémy, ten je falešným prorokem a čeká falešného Mesiáše. Milostí Boží jste spaseni. ...Nejdřív to vypadá, že to docela dobře funguje. Že to jde i bez vztahu k Bohu... Jenomže stačí pár generací a ono se ukáže, že pod tím fungujícím povrchem něco nedobrého probublávalo, až to jednoho dne vytryskne s plnou silou zla.“ Kazatel nehledá vinu předně ve světě. Vina, že je „společnost ohrožována doslova obludami, ano zrůdami, (Gn 6,4) je vina nevěrné církve.“ A přesto kazatel nepropadá modernímu odepsání etablované církve: „Našich kostelů, těch našich chrámových lodí se musíme držet. Tady jsme našli spásu, tady se setkáváme s Ježíšem, tady vyhlížíme jeho budoucnost. ...milujme společenství jeho lidu, neopouštějme je.“ Avšak žádná izolace od světa. Vyznavač

Hospodina Stvořitele se nemůže nechat vytlačit z odpovědnosti za celé stvoření, z převzetí viny spolu s lidstvem, ani z pozice naděje pro celý svět, třeba i tváří v tvář hrozbě globální katastrofy. *„Mít důvěru v Hospodina znamená také mít důvěru, že život člověka a život všeho stvoření je na této zemi pod ochranou, pod milosrdenstvím Stvořitele. Ta energie, která všechno uvedla a uvádí do pohybu, musela by popřít, zradit, vymazat sama sebe, kdyby všechno mělo zmizet.“*

V kázáních není ani stopy mravní laxnosti, nebo obav z posměchu, budeme-li zastávat biblické postoje. Manželství je vysoce ceněno. *„Manželství muže a ženy je nejlepší školou života kristovského... Člověče, jestliže plodíš děti jenom pro pocit ukojení, jestliže si bereš ženy, jak se ti líbí, jestliže pohrdáš zaslíbením a úkolem manželství jít cestou ke Kristu ve dvou, pak musíš počítat s tím, že příští generace bude nebezpečná a půjde z nich strach.“* Jasně je stanovisko k interrupci: *„Co třeba taková interrupce, při níž umírá člověk a ještě se u toho lže, když se tomu říká umělé přerušování těhotenství, ačkoli nejde o žádné přerušování, ale zcela evidentně o umělé ukončení těhotenství, ukončení života.“*

Odvaha k pravdě, hluboká vnitřní radost a naděje vyhlížející k novým začátkům, nade vše pak spolehnouti na Boží milost, která je *„předpoklad života na zemi, předpoklad existence...“* neboť *„jen díky Boží milosti*

trvají čas a možnosti člověka.“ To vše dodává zvěsti kázání vyznavačskou plnost a staví ji do dějinných a kosmických horizontů, kam patří. Kazatel staví všechno do prostoru milosti, která osvobozuje od moralismu, a tak činí z nezaujatého čtenáře osloveného posluchače. Dochází k velkému tajemství setkání v Slově.

Připojím ještě několik poznámek, které souvisejí spíše s homiletickou teorií. Na Hájkově práci s textem vidím doklad nosnosti reformačních homiletických postupů. K reformační tradici patří volba textu jakožto souvislého čtení (*lectio continua*). Náš svět je přítomen v textu. Nemusíme vycházet ze současných prožitků a hledat pro ně vhodné texty. Naopak texty, které se mohou zdát přítomnosti velice vzdálené, mluví u Hájka do dneška. Nukleární ohrožení, globální katastrofu, abych jmenoval jen jakoby mezní aktuální témata, to vše kazatel do textu nevnáší, to je v něm – a to ne ve formě apokalyptické fantasmie, nýbrž naprosto věcně. Ani kritika televize, Špigl, Blesk, Koniáš, AIDS aj. nejsou do textu vneseny. Naopak kazatel vylučuje aktuální spekulativní otázky, které s textem nesouvisejí. Na reformační dědictví upomíná také kralický text jako základ kázání. V kázáních vynikne jeho krása a jadrnost. Neměli bychom Kralickou tak rychle opouštět, jak to někdy činí mladá generace. Také homilijní forma, jít po verších, zcela

zřetelná u řady kázání, vede zpět k reformační dispozici kázání. Po stránce obsahové dokazuje věrnost reformačnímu dědictví překonávání ‚rychlakvašeného‘ humanismu a moralismu i odmítání probuzeneckého subjektivismu a emocí. Reformační ‚pouhou milostí‘ je stále aktuální.

Kazatel je mistrem zpřítomnění textu. Kainova tvář opadla. „*Takového vzteku je plný svět, zejména v Čechách.*“ Nebo: „*Tato noc nebude dlouhá, Bůh přišel v těle člověka.*“ Přítomnost je v biblické zvěsti textu, my jsme v textu. To proměňuje kázání v osobní oslovení, které není autoritativní, a už vůbec ne patriarchální, neboť oslovuje Ten, který je za textem. Jadrnost mluvy je darem daným kazateli: „*Hospodin není bohem rezignace, ani bohem likvidace. Hospodin je Bohem budoucnosti.*“

Kázání na Starý zákon klade obtížnou otázku christologického výkladu. Hájek se nedrží tradičních christologických schémat (např. Gn

3,14–24 potření hlavy hadovi nevykládá christologicky, avšak Abela ano). Řada kázání christologicky končí nebo má christologický motiv uvnitř. Hájek ví, že linie probíhá od Adama ke Kristu. Avšak v důrazu na milost, který tvoří nejvlastnější pozadí kázání, na Boha, který „*trpí víc než ty. ... víc než si dokážeš vůbec představit,*“ je Kristus ukřižovaný a vzkříšený v kázáních přítomen bez frázovitých formulací.

Hájek spojuje jednotlivé oddíly prvních kapitol Genese společnou myšlenkou nových začátků. Je tu anticipována novodobá exegese, která se zabývá nejen jednotlivými oddíly, nýbrž i širší redakcí. Tato novodobá exegese prvních kapitol Genese ukazuje jako spojující myšlenku Boží záměr od Adama k Abrahamovi, a ovšem ke Kristu. To otevírá další exegetickou diskusi, která by se mohla týkat volby témat jednotlivých oddílů. Do té se však nechci pouštět. Rozhodně chci uzavřít vyjádřením radosti z Hájkových kázání a vděčností za ně.

Josef Smolík

LÁSKA TRPÍCÍ A KRITICKÁ

Bernhard Häring: Moja skúsenosť s cirkvou, preložil J. Doležal. Sít Praha, 1994. – Týž: Jde to i jinak. Cesty k novým vztahům v církvi, preložil Jan Spousta, Vyšehrad Praha, 1994 (Edice Dialog 2)

Katolický morální teolog, poradce při 2. vatikánském koncilu Bernhard Häring není českému čtenáři ne-

znám (*Láska je víc než přikázání*, 1971, ukázky z jeho děl v časopisech AD 1991–92, *Getsemany*